

Vi har läst

Polhems lilla räknebok

Staffan Rohde

Christoffer Polhem (1661–1751) var 1700-talets store uppfinnare i Sverige. Han kallas ofta för ”den svenska mekanikens fader” och är kanske mest känd för sina uppfinningar och förbättringar av mekanik som användes i gruvindustrin. År 1697 grundade han den första svenska skolan för utbildning av ingenjörer, *Laboratorium mechanicum*, föregångare till Kungliga Tekniska Högskolan i Stockholm.

Staffan Rohde beskriver Polhems möte med matematiken och hans liv fram till dess att den lilla räkneboken blev publicerad 1716. Största delen av Rohdes bok är en återpublicering av Polhems räknebok, först den ursprungliga texten i frakturstil, därefter samma text skriven i ett vanliga modernt typsnitt. Polhems räknebok innehåller 57 så kallade *dag-lexor*. Till varje dagsläxa har Rohde kommenterat innehållet och skrivit två problem för läsaren att lösa som hjälp att förstå avsikten med dagsläxan. I förordet skriver Polhem (översatt till modernt språk av Rohde, s 25):

Detta lilla verk har jag velat anpassa till ungdomen i sina växande år och har därför använt en metod som tycks fungera som stöd av fäder, informatorer eller de som har hand om barnens uppfostran. De ska inte besvära barnen med mycket på en gång, utan det tycks vara tillräckligt om de varje dag lär sig en punkt, som här utdelades som dagsläxor, i vilka barnen ska lära sig endast orden utantill. För de som har lust och nöje av detta, lär sig själva senare vid mognare ålder att suga ut nyttan. För de andra spelar det ingen roll, eftersom de inte förlorar något på att ha lärt sig läxan utantill.

Kanske är det idag en förlegad pedagogik, men för en historieintresserad matematiker eller nyfiken matematikelev är Staffan Rohdes bok en liten pärla.

Wishetens

andra Grundwahl

til

Ungdoms Prydnas

Mandoms Nyttö och

Ålderdoms nöje;

Lempadt för Ungdomen efter theas til-
tagande åhr, uti dagliga Lexor fördelt.

Första Boken

Innehåller en liten försmak af thet
som vidare följdes warder;

Lemnadt af

C. P.

Polhems lilla räknebok

med problem och kommentarer
av Staffan Rodhe